

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ

Κ. ΚΡΕΜΑΛΗΣ

Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, Πρόεδρος & Διευθυντής Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Κοινωνικών Ασφαλίσεων Υγείας & Πρόνοιας

"Ο ρόλος των Επικουρικών Ταμείων στην Ελλάδα"

Ευχαριστώ κ.Πρόεδρε. Ευχαριστώ πάρα πολύ την ΟΤΟΕ, για τη ευγενική της πρόσκληση, που μου δίνει την ευκαιρία να σας μεταφέρω εμπειρίες από τη δραστηριότητα σε ερευνητικό, δικηγορικό και διεθνές επίπεδο που αφορά στην αυτοδιαχείριση και αυτονομία των επικουρικών ασφαλιστικών συστημάτων.

Θα ήθελα πρώτα να ξεκινήσω με κάποιες διευκρινίσεις, χωρίς να μείνω πιστός στο κείμενο, που έτσι κι αλλιώς έχετε την ευκαιρία να το διαβάσετε, ξεκινώντας από μια διάκριση που πρέπει να κάνουμε, για να υπάρχει κοινή γλώσσα κατανόησης, μεταξύ των συστημάτων επικουρικής ασφάλισης του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα.

Τα επικουρικά συστήματα δημοσίου τομέα, δεν έχουν πολλά περιθώρια αυτοδιαχείρισης και αυτονομίας. Όταν τέθηκε το θέμα της διημερίδας αυτής για αυτοδιαχείριση και αυτονομία, πιστεύω ότι οι διοργανωτές είχαν στο νου τους την έμφαση στα ιδιωτικά επικουρικά συστήματα.

Γιατί τα πρώτα, δηλαδή του δημοσίου τομέα δεν έχουν αυτονομία; Διότι είναι οργανωμένα με μορφή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, όπως είναι και οι φορείς της κύριας ασφάλισης. Έχουν διοικήσεις διορισμένες από τον Υπουργό, βάσει παλιάς νομοθεσίας στη χώρα μας και εκεί υπάρχει συμμετοχικός χαρακτήρας, αφού υπάρχει η εκπροσώπηση των εργοδοτών και των εργαζομένων, αλλά όχι αυτονομία και αυτοδιαχείριση με την έννοια που τη χρησιμοποιούμε.

Αν αυτό το ξεχωρίσουμε, τότε νομίζω ότι η συζήτηση περί αυτονομίας και αυτοδιαχείρισης πρέπει να περάσει στα ιδιωτικά επικουρικά ταμεία. Και αυτή την κατηγορία, δυστυχώς, την έχουμε παραμελήσει στη χώρα μας. Γιατί νομίζουμε ότι εκτός από την κύρια και τη δημοσίου δικαίου επικουρική ασφάλιση, αμέσως μετά, το μόνο που απομένει είναι οι κερδοσκοπικές ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες.

Όμως όχι, στην Ευρώπη γίνεται ιδιαίτερα λόγος για μια κατηγορία, την οποία νομίζω ότι θα έπρεπε να θέσουμε σαν κεντρικό θέμα στη διημερίδα μας, των μη κερδοσκοπικών ιδιωτικού δικαίου επικουρικών ταμείων.

Και υπάρχει στη χώρα μας πρόβλημα νομικό για έλλειψη αυτοδιαχείρισης και αυτονομίας. Σ' αυτή την κατηγορία ποιες μορφές ανήκουν; Τα αλληλοβοηθητικά σωματεία, μια κατηγορία γνωστή στους συνδικαλιστικούς κύκλους αλλά και πολλοί αφανείς ειδικοί λογαριασμοί.

Στη δικηγορική μου πρακτική, μου έτυχαν αρκετές περιπτώσεις εταιρικών συμβάσεων, αφανών εταιρειών, αστικών εταιρειών, ειδικών λογαριασμών με το συνδικαλιστικό νόμο του 1982, που οι ίδιοι οι εργαζόμενοι οργανώνουν βοηθήματα αλληλεγγύης.

Ειδικών λογαριασμών που οργανώνονται από εργοδοτική πλευρά, μετά από συλλογικές συμβάσεις εργασίας ή μετά από επιχειρησιακές συμφωνίες, εξατομικευμένες ή ομαδικές συμβάσεις κλπ. Τα μοντέλα λοιπόν, των μη κερδοσκοπικών ιδιωτικών επικουρικών ταμείων είναι ανεξάντλητα, τόσο στη χώρα μας, όσο και στον ευρωπαϊκό χώρο.

Άρα λοιπόν, δημιουργείται η ανάγκη διευκρίνισης του πεδίου συζήτησης. Δεν μπορούμε να μιλάμε, νομίζω, για αυτονομία και αυτοδιαχείριση ως νομικό πρόβλημα μόνο σ' αυτούς τους χώρους και σ' αυτές τις ιδιωτικές μορφές.

Ποιο είναι το πρόβλημα; Το πρόβλημα είναι το εξής. Ότι ενώ αυτά τα ταμεία έχουν συμβατική προέλευση, προέρχονται δηλαδή από συμφωνίες μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων, σε επίπεδο επιχείρησης, ή καμιά φορά και σε επίπεδο παραγωγικού κλάδου, έρχεται το κράτος, στην τελευταία δεκαετία και το 1990 ιδιαίτερα, γιατί πιο παλιά ίσως ήταν αδύνατο το κράτος γι' αυτή την κατηγορία των επικουρικών ταμείων να θέλει να τα ελέγχει ως προς τον τρόπο καλής λειτουργίας.

Η πρόθεση είναι σωστή. Ας δούμε όμως ποια είναι τα μέτρα. Πρώτο μέτρο, το 1990, επί οικουμενικής κυβέρνησης, ο νόμος 1876/90 απαγόρευσε να αποτελεί αντικείμενο συλλογικών συμβάσεων εργασίας κάθε θέμα που σχετίζεται με τη συνταξιοδοτική προστασία. Άρα, η πρώτη εξαίρεση αφορούσε την κοινωνική ασφάλιση.

Και το παράδοξο είναι ότι την ίδια εποχή ίσχυε νόμος που επέτρεπε την απεργία για ασφαλιστικά θέματα. Δεύτερη επέμβαση, στην επόμενη κυβέρνηση με το νόμο 1902/90, ερμηνευτική της πρώτης απαγόρευσης, απαγορεύεται πλέον να συνομολογούμε με συλλογικές συμβάσεις εργασίας τις μεταφορές ασφαλιστικών βαρών μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων και να συνιστούμε ειδικούς λογαριασμούς.

Με λίγα λόγια απαγορεύεται η ίδρυση των ειδικών λογαριασμών, επαναλαμβάνω και ας γίνομαι κουραστικός, των μη κερδοσκοπικών ιδιωτικού δικαίου επικουρικών ταμείων με συλλογικές συμβάσεις εργασίας.

Άρα λοιπόν, οι κοινωνικοί μας εταίροι, άρχισαν να αισθάνονται μια ασφυξία, έναν περιορισμό, δεν μπορούσαν να θέσουν σαν αντικείμενο συλλογικών διαπραγματεύσεων θέματα ιδιωτικών επικουρικών ταμείων.

Έτσι διαπιστώνεται, όχι περιορισμός αυτοδυναμίας και αυτοδιαχείρισης αλλά απαγόρευση της διαπραγμάτευσης σε συλλογικό πεδίο. Παρόλα αυτά, στην πράξη, με την ιδιότητα του μεσολαβητή-διαιτητή, στον Οργανισμό Μεσολάβησης και Διαιτησίας έβλεπα να έρχονται σχέδια συλλογικών συμβάσεων εργασίας, σε πείσμα της νομοθετικής απαγόρευσης, όπου να θέλει και η εργοδοτική πλευρά και η πλευρά των εργαζομένων, να ιδρύονται λογαριασμοί.

Με τους λογαριασμούς αυτούς δημιουργούσαν κεφάλαια με συμβατική βάση, όπου οι εργαζόμενοι είχαν μια συμπληρωματική προστασία και οι εργοδότες είχαν δυνατότητα αξιοποίησης αυτών των κεφαλαίων, άρα και οι δύο πλευρές μπορούσαν να εξυπηρετηθούν .

Και ενώ αυτές οι μορφές δρουν σε μια λανθάνουσα κατάσταση από νομική πλευρά και ενώ οι εργαζόμενοι βρίσκονται σε μια ανησυχία, αν το πράγμα οδηγηθεί στα δικαστήρια, γιατί αυτές οι ρήτρες είναι παράνομες, έρχεται ο νόμος 2084/1992 και το κράτος τότε, (βλέποντας ότι δεν μπορεί να συγκρατήσει την ίδρυση των ιδιωτικών επικουρικών ταμείων και την πραγματική κατάσταση στη χώρα της διάθεσης των δύο πλευρών, εργοδοτών-εργαζομένων, να τα διαχειρίζονται και να τα χρησιμοποιούν αυτόνομα), έρχεται με μια διάταξη και προσπαθεί την εξομοίωσή τους με κρατικούς φορείς κοινωνικής ασφάλισης.

Θέλοντας έτσι να θέσει κάθε ιδιωτικό επικουρικό ταμείο κάτω από έναν έλεγχο καλής λειτουργίας. Όταν λέμε έλεγχο καλής λειτουργίας σε πρώτη φάση, εννοούμε έναν έλεγχο βιωσιμότητας.

Θα χαρακτηρίζα, ακόμα και αυτή τη νομοθετική πρόθεση ως αγαθή αν πραγματικά μπορούσε κάτι τέτοιο να συμβεί και να σταματήσει εκεί. Το παράδοξο εδώ είναι ότι ούτε και με αυτή τη διάταξη η κοινωνική πραγματικότητα συμμορφώθηκε. Έχω στην αντίληψή μου ταμεία, τα οποία δεν υποβάλλουν ισολογισμούς, όπως κλήθηκαν να κάνουν και με απειλή μάλιστα αντικατάστασης των διοικήσεών τους και στην ουσία αυτός ο νόμος είναι, σε μεγάλο βαθμό, ανεφάρμοστος.

Παρόλα αυτά και εδώ είναι το ανησυχητικό, υπάρχει έντονη διάσταση σε 3 επίπεδα. Στο επίπεδο της θεωρίας, της εθνικής νομολογίας και της κοινοτικής παρακολούθησης. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο δηλαδή, υπάρχει ως τώρα μια διακριτική παρακολούθηση.

Τι είπε στο πρώτο επίπεδο η θεωρία; Η θεωρία ήρθε να προστατεύσει την αυτονομία και την αυτοδιαχείριση των ιδιωτικών επικουρικών ταμείων, προτείνοντας και υποδεικνύοντας την αντισυνταγματικότητα των νομοθετικών απαγορεύσεων.

Η πρώτη απαγόρευση, να μην αποτελούν αντικείμενο συλλογικών συμβάσεων εργασίας, αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης από το Παν/μιακό μας Ινστιτούτο, που χρηματοδότησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Αρμόδια Δ/ση Κοινωνικού Διαλόγου και ως αποτέλεσμα αυτής της μελέτης, προέκυψε ότι η απαγόρευση να αποτελούν αντικείμενο συλλογικών συμβάσεων εργασίας ασφαλιστικά θέματα για ιδιωτικά ταμεία, αντιβαίνει στη Συνθήκη του Μάαστριχ.

Αυτή η μελέτη, πολύ λίγο κλόνισε τη νομοθετική βούληση ή την πολιτική ηγεσία, ίσως και δεν έγινε ιδιαίτερα γνωστή. Παρόλα αυτά είναι το πρώτο στοιχείο για ενημέρωσή σας.

Δεύτερο θέμα που ήθελα να επισημάνω, είναι ότι η απαγόρευση της εξομοίωσης των ιδιωτικών ταμείων με κρατικούς τομείς ήρθε να χαρακτηριστεί από δεύτερη μελέτη του ίδιου Ινστιτούτου, ως αντίθετη πάλι προς τις συνταγματικές αρχές της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθε, αν πρόκειται για Αλληλοβοηθητικό Ταμείο που παρεμποδίζεται με τη μορφή σωματείου, ή της ελευθερίας των συμβάσεων, της οικονομικής ελευθερίας που έχουν οι επιχειρήσεις, αν πρόκειται για ειδικό λογαριασμό.

Και, παρά την άποψη αυτή της θεωρίας, την οποία διατυπώνουν και παριστάμενοι σ' αυτή την αίθουσα, όπως η ερευνήτρια κ. Δεδούλη, παρόλα αυτά η αντισυνταγματικότητα και της δεύτερης διάταξης, πάλι δεν ωφέλησε, γιατί την πρότεινε η θεωρία. Η θεωρία έχει σαφή άποψη, ως προς αυτούς τους περιορισμούς, θα πρέπει τα ιδιωτικά επικουρικά ταμεία να μείνουν ελεύθερα και αυτόνομα.

Τι γίνεται τώρα σε επίπεδο νομολογίας; Τα δικαστήριά μας έχουν και αυτά διχαστεί. Υπάρχει μια νομολογία της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, του 1995, η οποία έκρινε ότι οι επεμβάσεις του νομοθέτη να περιορίζει το εφάπαξ που δίνει ένας δημόσιος οργανισμός, πρόκειται για το νόμο 103/75, είναι αντισυνταγματικός, γιατί θίγει την αρχή της ισότητας.

Η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου το 1995, κατοχυρώνει την αυτονομία αλλά για δημόσιους οργανισμούς, αυτό είναι και το παράδοξο, ενώ δεν την κατοχυρώνει για ιδιωτικούς οργανισμούς. Έρχεται η πολύ πρόσφατη, ίσως και σε λίγους μόνο γνωστή, που αφορά το ταμείο της Τράπεζας Πίστωσης, η 530/97, η οποία λέει ότι μπορεί το ταμείο να είναι ιδιωτικό και οι εργαζόμενοι να καταβάλλουν εισφορές αλλά ερμηνεύοντας αυτή τη φορά τον κρίσιμο νόμο του 1992,

λέει ότι δικαιολογημένα το ταμείο πρέπει να συμμορφωθεί με το όριο ηλικίας που ισχύει για τους δημόσιους οργανισμούς.

Αρα λοιπόν παραβίαση της αυτονομίας του ιδιωτικού τομέα, ενώ ανοχή της αυτονομίας στο δημόσιο τομέα. Είναι από τα παράδοξα που συμβαίνουν στη νομολογία μας. Επειδή οι υποθέσεις βρίσκονται στα δικαστήρια και αυτό είναι μια ταλαιπωρία που υφίστανται αυτή τη στιγμή οι ασφαλισμένοι μας, στο επίπεδο του Πρωτοδικείου, προωθούνται υποθέσεις που και για τα ιδιωτικά ταμεία έχουν την άποψη ότι δεν πρέπει να λειτουργούν αυτόνομα.

Αντίθετα υπάρχει απόφαση, σε επίπεδο Εφετείου Αθηνών, του 1994, που αφορούσε άλλο ιδιωτικού δικαίου ταμείο, και η οποία έλεγε τα αντίθετα. Έλεγε ότι είναι ελεύθερο το ταμείο να διαχειρίζεται την περιουσία του.

Και ποιος είναι τώρα ο μεγάλος κίνδυνος, τον οποίο πάλι θα σας τον επισημάνω με βάση τη νομολογία του δικαστηρίου μας και μάλιστα μια απόφαση του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου του 1997. Από την ώρα που θα δεχθούμε ότι ένα ιδιωτικό επικουρικό ταμείο, εξομοιώνεται με φορέα κοινωνικής ασφάλισης, το επόμενο βήμα είναι, με μια νομοθεσία παμπάλαια του 1938, που όμως αυτή η απόφαση του 1997 επισημαίνει, να το εξομοιώσουμε με δημοσίου δικαίου και άρα να το θέσουμε υπό πλήρη κρατικό έλεγχο μέχρι σημείου να του διορίζουμε και τη διοίκηση.

Αυτό, εγώ το επισημαίνω, γιατί είναι πραγματικά ένας κίνδυνος που λίγο έγινε γνωστός στη χώρα μας και θα έπρεπε να συγκινήσει, νομίζω, τόσο τη νομοθεσία, όσο και τη νομολογία, την επιστήμη και το συνδικαλισμό.

Και ενώ η νομολογία μας, με μια λέξη, έρχεται μάλλον αρνητικά να δεχθεί το θέμα της αυτονομίας και της αυτοδιαχείρισης, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τα πράγματα εξελίσσονται εντελώς αντίθετα.

Εκεί δίνεται τεράστια πρωτοβουλία, τεράστια αυτονομία, άνεση διαχείρισης κεφαλαίων και με μια πρόσφατη απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, την απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 1995, η οποία έχει σχολιαστεί και αυτή από το Ινστιτούτο μας και δημοσιευτεί από τις εκδόσεις του.

Σ' αυτή την απόφαση που αφορούσε τη γαλλική κυβέρνηση και ένα ταμείο που λειτουργούσε με προαιρετική υπαγωγή και ελευθερία διαχείρισης κεφαλαίων, η γαλλική κυβέρνηση είχε υποστηρίξει την άποψη ότι θα έπρεπε να ενταχθεί στους φορείς κοινωνικής ασφάλισης, όπως δηλαδή και ο δικός μας νομοθέτης.

Ενώ ο αντίλογος, ο οποίος τελικά και επικράτησε σε επίπεδο Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου ήταν ότι έπρεπε να εξομοιωθεί με επιχείρηση και να θεωρηθεί ότι το ταμείο λειτουργεί αυτόνομα από τη στιγμή που είναι προαιρετική η ασφάλιση και λειτουργεί με την έννοια της κεφαλαιοποίησης και έχει την ελευθερία επένδυσης των αποθεματικών του.

Με αυτό το σκεπτικό, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και το λέω αυτό, γιατί θα αποτελούσε ένα πολύ καλό στήριγμα, στην περίπτωση που η Ελλάδα ήθελε να προσβάλλει τις νομοθετικές απαγορεύσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο είπε ότι είναι επιχείρηση και πρέπει να αφεθεί ελεύθερη από το κράτος και έτσι να εμπίπτει στους περιορισμούς του ελεύθερου ανταγωνισμού των άρθρων 85 της Συνθήκης της Ρώμης.

Αυτά σε ευρωπαϊκό επίπεδο νομολογίας. Ερχόμαστε τώρα σε επίπεδο ευρωπαϊκό (διοικητικό, οργανωτικό) για το τι λέει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όσον αφορά τα συμπληρωματικά συστήματα, στις αρχές της δεκαετίας του 1990 έδωσε έμφαση και προώθησε προτάσεις και οδηγίες για την εναρμόνισή τους καθώς και για την αποδέσμευσή τους.

Οι προτάσεις αυτές, δεν οδήγησαν μέχρι σήμερα σε συγκεκριμένα μέτρα εναρμόνισης, γιατί στο χώρο της κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να υπάρχει ομοφωνία. Και αυτό είναι κάτι δύσκολο να επιτευχθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο, δείχνει όμως τις τάσεις που υπάρχουν και πιστεύω ότι θα ολοκληρωθούν σε λίγο και θα υπάρξει μια τυποποίηση στην κατεύθυνση της αποδέσμευσης των κρατικών περιορισμών για τη διαχείριση των κεφαλαίων.

Των κεφαλαίων από αυτά τα ιδιωτικά επικουρικά ταμεία. Αν αυτό πετύχει, αν δηλαδή τα επικουρικά ταμεία είναι ελεύθερα να τοποθετούν και να διαχειρίζονται τα αποθεματικά τους, θα έχει γίνει κατά τη γνώμη μου, το πιο αποτελεσματικό βήμα προς την αυτονομία και την αυτοδιαχείριση.

Η όλη υπόθεση είναι σε εξέλιξη.

Πρώτα απ' όλα νομίζω ότι πρέπει να αποδεσμευτεί η έννοια της επικουρικής ασφάλισης από την κύρια και υποχρεωτική ασφάλιση. Στην Ελλάδα η ύπαρξη των επικουρικών ταμείων κρατικής προέλευσης, οργάνωσης και δομής, όπως είναι το ΙΚΑ-TEAM, έχουν να παίξουν ένα συγκεκριμένο ρόλο συμπλήρωσης της κύριας ασφάλισης.

Και εδώ υπάρχει ο σοβαρός αντίλογος, ποια είναι η σκοπιμότητα να έχουμε διπλές διοικήσεις, διπλό κόστος λειτουργίας, αφού και κρατικής προέλευσης είναι αυτά τα ταμεία, ιδρύονται δια νόμου και έλλειψη αυτονομίας και αυτοδιαχείρισης τα διακρίνει και ένα ποσοστό στην κύρια σύνταξη ή την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη συμπληρώνουν.

Σε άλλες χώρες υπάρχει αυτή η δομή των κρατικών επικουρικών ταμείων, όπως π.χ. Γερμανία και Αυστρία αλλά εκεί η οργάνωσή τους είναι τελείως συντονισμένη με την κύρια ασφάλιση, δεν υπάρχουν επικαλύψεις, δεν υπάρχουν

απώλειες και κατασπατάληση με διοικητικό κόστος κλπ.

Αν έχουν ένα λόγο ύπαρξης, τον έχουν γιατί αυτά τα ταμεία σταθμίζουν ιδιαιτερότητες συγκεκριμένου παραγωγικού κλάδου. Και μόνο, όπως νομίζω, με αυτή τη λογική θα μπορούσαν να διατηρηθούν στη χώρα μας. Αλλιώς το να συγχωνευτούν στην κύρια ασφάλιση δεν θα έβλεπα κάτι κακό.

Σας είπα πριν από λίγο τα νομικά προβλήματα, τις δυσκολίες που υπάρχουν ώστε αυτά τα ταμεία να αναπτυχθούν στη χώρα μας. Και όμως, αυτά τα ταμεία, νομίζω ότι μπορούν να αποτελέσουν ένα προστατευτικό δίκτυο κοινωνικής αλληλεγγύης και διαφανούς διαχείρισης, πριν περάσουμε στην τρίτη στήλη προστασίας, της ιδιωτικής κερδοσκοπικής ασφάλισης.

Ποια είναι η διαφορά; Εδώ πρόκειται για μη κερδοσκοπικούς μηχανισμούς, για οργανισμούς συνδιαχείρισης, όπου το εργοδοτικό και το εργατικό στοιχείο αποφασίζουν στο ίδιο τραπέζι από κοινού για τη χρησιμοποίηση των κεφαλαίων, την έκταση της λειτουργίας, τον κύκλο των υπαγόμενων προσώπων κλπ.

Αρα υπάρχουν διαφανείς διαδικασίες μέσα από Γενικές Συνελεύσεις και καταστατικά, τα οποία δεν υπάρχουν σε επίπεδο τρίτου πυλώνα προστασίας, της ιδιωτικής προστασίας και ασφάλισης. Αυτό είναι το ένα πλεονέκτημα και υπάρχουν και άλλα πλεονεκτήματα κοινωνικής αλληλεγγύης, εσωτερικής αναδιανομής σε περιορισμένο βαθμό, αν και αυτά τα συστήματα, κατά βάση, ακολουθούν την κεφαλαιοποιητική μορφή οικονομικής λειτουργίας.

Αρα λοιπόν έχουν τέτοια πλεονεκτήματα, τα οποία θα έπρεπε να αναδειχτούν και εδώ πρέπει να δώσουμε μια απάντηση στο ρόλο του κράτους και του νομοθέτη. Στη χώρα μας, είπαμε ότι ο νομοθέτης λειτουργεί απαγορευτικά στην ίδρυση και με διάθεση να τα εμποδίζει και να τα εξομοιώνει με ασφαλιστικούς φορείς, δηλαδή να εμποδίζει την αυτονομία τους.

Ποια, κατά τη γνώμη μου, θα ήταν η καλύτερη δυνατή νομοθετική παρέμβαση γι' αυτά τα ενδιάμεσα μη κερδοσκοπικά, ιδιωτικά επικουρικά ταμεία, εμπνεόμενος από τη διεθνή εμπειρία.

Η απάντηση ξεκινάει από το τι προβλήματα αντιμετωπίζουν αυτά τα ταμεία στη λειτουργία τους. Ένα πρόβλημα είναι της διατήρησης μιας ελευθερίας διαπραγμάτευσης των μερών. Να μην αποτελούν δηλαδή απλές προσχωρήσεις των εργαζομένων σε πρόταση των εργοδοτών. Η ελευθερία διαπραγμάτευσης είναι η πρώτη κρατική εγγύηση, που θα μπορούσε δια νόμου να εξασφαλιστεί.

Δεύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν αυτά τα ταμεία είναι σε περίπτωση πτώχευσης ή ανεργίας του κλάδου. Εδώ η κρατική εγγύηση, σε άλλες χώρες έρχεται να δημιουργήσει ένα αντασφαλιστικό πλαίσιο, έτσι ώστε τουλάχιστον να διατηρείται ένα ποσοστό από τις ασφαλιστικές προσδοκίες των εργαζομένων και να μην υπάρχουν φαινόμενα απώλειας προσδοκιών μιας ζωής.

Τρίτο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν αυτά τα ταμεία, είναι τι γίνεται σε περίπτωση διαδοχής εργοδότη. Εδώ υπάρχει μια νομοθεσία στη χώρα μας, από το 1985, η οποία αναρωτιέμαι και αν εφαρμόζεται καν. Γιατί στο γράμμα του νόμου λέει ότι υπάρχει διαδοχική ασφάλιση μεταξύ και των ιδιωτικών επικουρικών ταμείων αλλά αναρωτιέμαι, αν περάσω από το συμβατικό καθεστώς, ως υπάλληλος της Τράπεζας Πίστωσης και πάω σε ένα άλλο συμβατικό καθεστώς, σαν υπάλληλος της Εμπορικής Τράπεζας, αν οι δύο τράπεζες μεταξύ τους θα είναι τόσο «ευγενικές» ώστε να μου συνηγορήσουν τον χρόνο που είχα στην προηγούμενη και να εισπράξω μια μεγαλύτερη σύνταξη από την τελευταία.

Επειδή ο Άρειος Πάγος έχει πει, ότι αυτό επιτρέπεται, το ερώτημα που προκύπτει είναι κατά πόσο στη πράξη εφαρμόζεται. Εγώ το αφήνω απλώς σαν έναν ανοιχτό πρόβλημα, όπου ο νομοθέτης θα έπρεπε να δώσει μια εγγύηση και στη χώρα μας.

Εκείνο που λείπει είναι η αποδέσμευση των κοινωνικών εταίρων να εντοπίσουν το πρόβλημα, να συμφωνήσουν και να καταλήξουν στη δομή και στην απαιτούμενη μορφή. Να πάψει αυτή η «γκρίζα ζώνη», όπως λέμε, στην επιστήμη, η έλλειψης διαφάνειας, ποια μοντέλα υπάρχουν, ποια μοντέλα είναι βιώσιμα κλπ.

Γιατί το λέω αυτό; Υπάρχουν οι εξής τραγελαφικές περιπτώσεις. Έρχεται το επαγγελματικό σωματείο των εργαζομένων μιας μεγάλης επιχείρησης, στην Κοινή Ωφέλεια και με μια συλλογική σύμβαση, καταρτίζουν ένα λογαριασμό για συμπληρωματική σύνταξη.

Έρχεται η ώρα του τελευταίου νόμου που λέει ποιες πρέπει να είναι οι εισφορές, ποιο πρέπει να είναι το όριο ηλικίας για τη σύνταξη, έρχεται δηλαδή να επέμβει στο καταστατικό και στη συλλογική σύμβαση.

Το αρμόδιο Υπουργείο, τηρώντας το νόμο, λέει ότι η συλλογική σύμβαση είναι άκυρη, άρα αυτός ο λογαριασμός κακώς συνολογήθηκε και η εταιρεία δεν είναι καθόλου υποχρεωμένη να συμμορφωθεί στα υποσχεθέντα.

Εδώ πραγματικά υπάρχει πρόβλημα και νομίζω ότι είναι ανάγκη ο νομοθέτης να επέμβει. Αναρωτιέμαι γιατί δεν έχω την τιμή να ανήκω στη διαδικασία του κοινωνικού διαλόγου, αν το θέμα της αυτονομίας και αυτοδιαχείρισης των ιδιωτικών επικουρικών ταμείων έχει αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης, ή έχει προγραμματισθεί να συζητηθεί στη συνέχεια. Θα ρωτούσα γι' αυτό τον αγαπητό συνάδελφο κ. Σ. Ρομπόλη να μας απαντήσει.

Αλλά πιστεύω ότι αυτή είναι μια σωστή διαδικασία για να συζητηθεί, διότι αν θυμηθώ καλά τις Εθνικές Γενικές Συλλογικές Συμβάσεις του 1992, οι κοινωνικοί εταίροι είχαν τολμήσει, σε πείσμα της νομοθετικής απαγόρευσης, να συνομολογήσουν αρκετά σημεία στο ασφαλιστικό από τα οποία μερικά εγκαταλείφθηκαν και μερικά συζητούνται κάθε τόσο χωρίς αντίκρουσμα.

Εκείνο που λείπει λοιπόν είναι η τακτοποίηση της πρώτης ύλης, δηλ. για τι πράγμα μιλάμε. Δεύτερον να εντοπίσουμε τα νομικά προβλήματα, τι εμποδίζει να υλοποιηθούν οι αποφάσεις που οι ενδιαφερόμενες πλευρές έχουν καταλήξει και ένα τρίτο, σε ποια έκταση είμαστε διεθνώς εκτεθειμένοι ως χώρα, απέναντι στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία, έχω την εντύπωση ότι ανέχεται αυτές τις απαγορεύσεις, προς το παρόν, τουλάχιστον.

Θα ήθελα με την ευκαιρία αυτή να πω ότι η άποψή μου είναι ότι λείπει η μελέτη, προκειμένου να εντοπίσουμε πρώτα ποιες συμβάσεις, καταστατικά, εταιρικά και άλλα τέτοια συμβατικά σχήματα κυκλοφορούν στην αφάνεια, με κίνδυνο απώλειας δικαιωμάτων για τους εργαζομένους.

Να προβληθούν οι ωφέλιμες πλευρές και τα οικονομικά πλεονεκτήματα που έχει μια οικονομική επιχείρηση όταν διατηρεί τέτοιο συμπληρωματικό σύστημα, που επιτρέπει τη χρησιμοποίηση κεφαλαίων. Έχω δει περιπτώσεις, όπου επιχείρηση κάνει επενδύσεις, αναπτύσσεται χρησιμοποιώντας ασφαλιστικά κεφάλαια από τέτοια συστήματα, με τη σύμφωνη γνώμη του προσωπικού, με το οποίο διαπραγματεύτηκε την ίδρυση του συστήματος.

Αλλά έχω δει και περιπτώσεις όπου η επιχείρηση χρησιμοποιεί τα κεφάλαια από το συμπληρωματικό σύστημα για να εξοφλήσει δάνεια που έχουν υψηλότερα επιτόκια και τόκους υπερημερίας ή να πάρει τα κεφάλαια εκείνα που χρειαζόταν για να απολύσει το προσωπικό της στο πλαίσιο μιας εξυγίανσης.

Θέλω να επισημάνω, τι αναρχία υπάρχει από την πλευρά της αυτονομίας και της αυτοδιαχείρισης των ιδιωτικών επικουρικών ταμείων στη χώρα μας και τι ανάγκη υπάρχει προκειμένου να σκύψουμε σε ένα εργαλείο που, οι άλλες χώρες, το έχουν ήδη αξιοποιήσει και έχουν ήδη δημιουργήσει πραγματικές ασπίδες προστασίας των ασφαλιστικών δικαιωμάτων σε εποχές που το κρατικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης δέχεται κλυδωνισμούς.

Η μετατόπιση της συζήτησης στο πώς θα αξιοποιήσουμε τα αποθεματικά των φορέων της κύριας ασφάλισης, νομίζω ότι πρέπει κάπου να οριοθετηθεί με τον διάλογο, τι γίνονται τα αποθεματικά των ιδιωτικών επικουρικών ταμείων και πώς αυτά θα προσελκυσθούν από την εξυγίανση της κεφαλαιαγοράς μας.

Αν ποσοτικά βλέπουμε τα πράγματα και δούμε ότι, όπως ακούσαμε χτες, ότι μόνο το 12% αφορά τα ιδιωτικά ταμεία επικουρικής ασφάλισης και δεν αξίζει πολύ να τα θεωρούμε σαν προτεραιότητα, σε σχέση με το 88% που είναι η κύρια ασφάλιση, νομίζω ότι δεν πρέπει να τα βλέπουμε ανταγωνιστικά.

Άλλος είναι ο ρόλος της κύριας ασφάλισης, και είναι αναμφισβήτητος και άλλος είναι ο ρόλος των επικουρικών ιδιωτικών ταμείων και αυτός στη χώρα μας, δυστυχώς, είναι υποβαθμισμένος.

Ήθελα με αυτή, την μάλλον απαισιόδοξη ανάλυση και ανάπτυξη να προβληματίσω και να προκαλέσω τη συζήτηση, αντί να μεταφέρω ένα αίσθημα ρομαντικό, ευχάριστο, αισιόδοξο και καθησυχαστικό. Νομίζω ότι ο χρόνος που χάσαμε, δεν επιτρέπει να περάσω ένα τέτοιο μήνυμα.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ: Ευχαριστούμε τον κ. Κ. Κρεμαλή, για τη νομική και νομοθετική ανάλυση του θέματος. Θα έλεγα ότι ναι μεν, υπήρξε μια απαισιόδοξη ανάλυση αλλά από την άλλη μεριά μας δημιουργεί αισιόδοξες τάσεις.

Διότι πράγματι πιστεύουμε ότι έχει ανοίξει το θέμα και υπάρχουν όλο και περισσότεροι άνθρωποι, όλο και περισσότερες ομάδες ενδιαφερομένων, που προσανατολίζονται προς τις λύσεις αυτών των προβλημάτων. Θα ήθελα να δώσω το λόγο τώρα, στον κ. Πλάτωνα Τήνιο, Δρ. Οικονομικών για να συνεχίσει τη συζήτηση πάνω στο θέμα που επεξεργαζόμαστε.